

wewnętrznej zmagał się z rywalizacją katolików i kalikstynów o najwyższe urzędy, a w miastach (Praga, Kutna Hora) – z walką konserwatystów i radykałów husyckich, co w latach osiemdziesiątych XV w. doprowadziło do ponownego rozlewu krwi na tle religijnym.

Pamięci i ocenie rewolucji husyckiej poświęcone były wystąpienia prof. Krzysztofa Brachy (*Husytyzm jako kłokol. Kalendarium husyckie w kazaniu Dominica V post Epiphaniam Jana z Paczkowa Wetzigera z przeł. XV/XVI w.*) oraz prof. Janusza Smołuchy (*Pomiędzy ortodoksją a herezją. XV-wieczni humaniści, kronikarze i historycy o husytyzmie*). W XV w. oceny te były wyraziste i często skrajne, gdyż mimo pokonania radykałów pod Lipanami i przyznania Czechom kompaktatów walka o wolności religijne trwała nadal.

Anna Paner
(Uniwersytet Gdański)

Sprawozdanie z seminarium „Gdańskie Spotkania Mediewistyczne – Życie w przestrzeniach średniowiecznego miasta”, 27 listopada 2020 r.

27 listopada 2020 r. odbyła się pierwsza edycja Gdańskich Spotkań Mediewistycznych, planowanych jako cykliczne seminarium, w ramach którego omawiane mają być aktualne badania nad historią średniowiecza. Z racji aktualnej sytuacji pandemicznej obrady odbyły się w trybie online. Tematem przewodnim spotkania było „Życie w przestrzeniach średniowiecznego miasta”, a tytułowa przestrzeń była rozumiana nie tylko w sensie geograficznym, ale także jako ogólne ramy życia społecznego. Tematy podejmowane w trakcie konferencji pogrupowano w trzech wątkach: 1) przestrzeń gospodarcza (rzemiosło, praca, finanse), 2) przestrzeń sakralna (topografia sakralna, duchowni, korporacje zawodowe i religijne), 3) przestrzeń społeczna (władze miejskie, mieszkańcy, relacje z władcą terytorialnym).

W trakcie obrad można było wysłuchać 11 wystąpień, w których podsumowano niedawno zakończone badania lub też przedstawiono założenia tych aktualnie prowadzonych. W pierwszej sesji, poświęconej przestrzeni gospodarczej, wygłoszono cztery referaty. Pierwszy referat dotyczący rzemiosła w mieście rezydencjonalnym na przykładzie Malborka wygłosiła niżej podpisana. W wystąpieniu podsumowano badania nad relacją gospodarczą miasta z rezydencją wielkich mistrzów. Analiza źródeł krzyżackich pozwoliła na wskazanie powiązań w obszarze nie tylko rzemiosł luksusowych (złotnictwo), ale także zakupu wyrobów miejskich ślusarzy, tkaczy, wytwórców kubków. Zwrócono także uwagę na kwestię osadzania w mieście osób powiązanych z zamkiem.

O rynku kredytowym jako wskaźniku zróżnicowania społecznego przestrzeni miejskiej w średniowiecznym Elblągu mówił kolejny uczestnik spotkania, Cezary

Kardasz, reprezentujący Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Na podstawie wartości kupowanych i sprzedawanych rent przez mieszkańców miasta autor wskazał na miejsca bardziej i mniej prestiżowe w jego przestrzeni.

Wacław Kulczykowski z Uniwersytetu Gdańskiego przedstawił referat *Miasto a woda na przykładzie średniowiecznego Grudziądza*, w którym omówił problemy zaopatrzenia Grudziądza w wodę pitną. Badacz zwrócił uwagę m.in. na zbudowany po 1386 r. kanał, zwany dzisiaj Rowem Hermana, który miał wodą z rzeki Osy zasilać wysychające jezioro Tuszewskie i później Rów Młyński, dzięki czemu miasto miało dostęp do wody pitnej, oraz na powstanie kunsztu wodnego, który zapewniał odpowiednie ciśnienie wody w instalacji wodociągowej.

Panel zamknęła prezentacja Anny Pauliny Orłowskiej z Instytutu Historii PAN (*Jarmark w mieście, miasto na jarmarku. O wzajemnym wpływie przestrzeni miejskiej i okresowego handlu hurtowego*). Referentka na przykładzie wybranych miast, m.in. Gdańska, Gniezna i Poznania, nawiązując do badań Fernanda Braudela, przedstawiła, jaki wpływ miały na swój wzajemny rozwój miasta oraz jarmarki.

Część poświęconą przestrzeni sakralnej otworzyło wystąpienie Marcina Sumowskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Przedstawił on zagadnienie domów, ich wyposażenia i zamożności kleru niższego w średniowiecznych miastach pruskich.

Również UMK reprezentował kolejny uczestnik spotkań, Piotr Kołodziejczak, który omówił założenia przygotowywanej pracy doktorskiej. Wystąpienie *Pobożne dary w średniowiecznym Sztokholmie na tle miast regionu bałtyckiego* dotyczyło fundacji mieszczkańskich w kościołach w średniowiecznym Sztokholmie, ich liczby i wartości. Autor przedstawił także topografię sakralną Sztokholmu i okolic.

Konrad Szuba z IH PAN omówił zagadnienie topografii sakralnej Starej i Nowej Warszawy w czasach ksiąząt mazowieckich. W wystąpieniu zaprezentowane zostały funkcjonujące w tym okresie kolegiaty, kościoły oraz kaplice, ich dzieje, położenie i rola, jaką pełniły w strukturze miejskiej.

Panel zamknął organizator wydarzenia, Rafał Kubicki z UG, wystąpieniem *Topografia sakralna średniowiecznego Gdańska jako problem badawczy*. W referacie wskazano rolę obiektów sakralnych (kościół, klasztorów, kaplic, szpitali) w pobożności zbiorowej i prywatnej. Referent przedstawił rolę tych obiektów w kontekście instytucjonalnym, społecznym, powiązań z konkretnymi grupami społecznymi. Przedstawiony został rozwój topografii sakralnej w powiązaniu z dziejami zespołu osadniczego. Obok tego referent omówił kwestię fundacji – kaplic i ołtarzy oraz liczebności duchowieństwa.

Ostatnia część spotkania była poświęcona przestrzeni społecznej, mieszkańcom i relacjom z władcami terytorialnymi średniowiecznych miast. Piotr Łozowski z Uniwersytetu w Białymstoku omówił zagadnienie kondycji demograficznej rodzin miejskich w późnym średniowieczu. Odwołując się do ksiąg miejskich Warszawy, prelegent oszacował średni wiek zawierania małżeństw (24–30 dla mężczyzn, 20–25 dla kobiet) oraz liczbę dzieci w rodzinie (średnio dwoje), które dożyły pełnoletności. W rodzinach patrycjuszowskich liczba dzieci była większa i rosła wraz z posiadanym majątkiem. P. Łozowski zwrócił także uwagę na niski

współczynnik zastępowania pokoleń wśród rodzin miejskich. Kolejne dwa wystąpienia dotyczyły różnych aspektów relacji z władcą terytorialnym. Patrycja Szewcowa-Kiełczewska z Uniwersytetu Warszawskiego na przykładzie Poznania omówiła przestrzeń komunikacji miasta z władcą i jego otoczeniem. W oparciu o liczne źródła zaprezentowała formę nawiązywania kontaktów pomiędzy władcą a przedstawicielami miasta. Autorka zwróciła uwagę, że do XV w. kontaktowano się przy okazji pobytów władców w mieście lub poselstw na dworze królewskim. Zmiany w formie komunikacji były efektem zmian ustrojowych, stopniowego zmniejszania się liczby regularnych objazdów oraz ukształtowania się zgromadzeń reprezentacyjnych. Ostatni referent, Maciej Badowicz (Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego / UG), omówił politykę miejską Ludolfa Königa. Autor zwrócił uwagę na aktywną politykę kolonizacyjną Königa w czasie sprawowania urzędów wielkiego komtura (od 1338 r.) oraz wielkiego mistrza (od 1343 r.).

Po podsumowaniu obrad organizatorzy zapowiedzieli kontynuowanie Gdańskich Spotkań Mediewistycznych w kolejnych latach.

Aleksandra Girsztowt
(Uniwersytet Gdański)